

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

תוכנית הלימודים בהיסטוריה¹ - לעולים חדשים **סמל שאלון²: 022264**

**מיועד לתלמידים בעלי זכויות עולים חדשים,
שהחלו לימודיהם בכיתה 'י' תשפ"ה**

הפרקים המסומנים בצבע ורוד **אינם** לבחינה.

המילים שנצבעו עם רקע **תכלת/צהוב** – נועדו להדגיש או לציין תוספות
והידודים לנבחני קיץ תשפ"ה.

לכל שאלה ועניין יש לפנות למרים עופר : 054-4790910,

ספרי לימוד בהיסטוריה לעולים חדשים, בהוצאת מרכז שזר, הספרים קיימים רק בגרסת PDF:

1. ד"ר קציעה אביאלי-טביביאן, אנשים משנים מציאות: מרעיון למעשה. המאה ה-19 ועד 1939
2. ד"ר יעל ריצ'ר-פרידמן, המשטר הטוטליטארי, נאציזם, מלחמת העולם השנייה והשואה
3. יובל קוברסקי, בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון

ofermimi@gmail.com

מתווה 70, 30: 022-280

מתווה גמיש: 022-250

	שאלון	היסטוריה – אשכול 3		שאלון	היסטוריה – אשכול 2		שאלון	היסטוריה – אשכול 1
17.5%	022-231	משימה 1- לאומיות	17.5%	022-221	משימה 1- לאומיות	17.5%	022-211	משימה 1- מאבק
17.5%	022-232	משימה 2- מאבק	17.5%	022-222	משימה 2- סוגיות	17.5%	022-212	משימה 2- סוגיות
30%	022-283	הערכה חלופית (30%)	30%	022-283	הערכה חלופית (30%)	30%	022-283	הערכה חלופית (30%)
35%	022-234	בחינה חיצונית-שואה וסוגיות	35%	022-224	בחינה חיצונית- שואה ומאבק	35%	022-214	בחינה חיצונית ³ שואה ולאומיות

תקופה ראשונה: הלאומיות בישראל ובעמים – ראשית הדרך עד 1920

א. מאפייני תופעת הלאומיות המודרנית והתנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19

1. המאפיינים של תופעת הלאומיות המודרנית והשינויים שיצרה באירופה במאה ה-19.

¹ להרחבה של הסעיפים יש לעיין באשנ"ב באתר המפמ"ר

² סמל שאלון 70%- בחינה חיצונית לעולים

³ בחינה חיצונית לעולים חדשים ללא ציון שנתי

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

2. הגורמים לצמיחת התנועות הלאומיות שהתגבשו באירופה במאה ה-19.

3. המאפיינים ודפוסי הפעילות של התנועות הלאומיות שהתגבשו באירופה במאה ה-19.

ב. התנועה הלאומית היהודית המודרנית ומאפייניה העיקריים

1. הגורמים לצמיחתה ולהתארגנותה של התנועה הציונית.

2. פועלו ותרומתו של בנימין זאב הרצל לבניית התנועה הציונית ולארגונה: 'מדינת היהודים', תכנית באזל,

המסגרות הארגוניות למימוש מטרות התנועה, ניסיונותיו לקדם את קבלת הצ'ארטר, ויכוח אוגנדה.

3. א. הוויכוח בין הציונים בסוגיה: מהי הבעיה העיקרית של היהודים בגולה ומהן הדרכים להתמודדות עמה.

ב. העמדות השונות בקרב הציונים בשאלת התרבות והחברה העתידה לקום בארץ-ישראל.

ג. דפוסי הפעילות של התנועה הציונית בגולה ובארץ-ישראל

1. דפוסי הפעולה של התנועה הציונית בגולה, (אגודות ציוניות, תרבות ציונית, מסגרות לעלייה ולהכשרה) ותרומתם לביסוס התנועה הציונית.

2. פעולותיהם של הציונים בארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה: הסיבות לעליות לארץ-ישראל, קשיי העולים, מפת ההתיישבות, צורות התיישבות, מסגרות פוליטיות- חברתיות וביטחוניות, תרבות וחינוך, אישים וארגונים שסייעו לפעילות הציונית.

3. התנועה הציונית והיישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה

א. עמדת מנהיגי התנועה הציונית כלפי הצדדים הלוחמים בזמן מלחמת העולם הראשונה.

ב. המדיניות של השלטון העות'מני כלפי היישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה: יעדים ודרכי פעולה למימושם.

ג. קשיי היישוב היהודי ודרכי התמודדותו עם הקשיים: הוועד להקלת המשבר, ניל"י.

ד. הצהרת בלפור: תוכנה, הקשיים הנובעים מנוסח ההצהרה, האינטרסים של בריטניה במתן ההצהרה, כיצד קיבלו אותה הציונים, היהודים המשתלבים והערבים.

תקופה שנייה: נאציזם, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק א': מבוא - המשטר הטוטליטרי

המאפיינים של המשטר הטוטליטרי ודוגמאות מברית-המועצות הקומוניסטית או מאיטליה הפאשיסטית.

הערה: מטרת הלימוד של פרק זה היא לסייע לתלמידים להבין כיצד מאפייני המשטר הטוטליטרי מאפשרים לשליט לממש את האידאולוגיה שלו ולכפות אותה על כל האזרחים והתושבים במדינה.

פרק ב': גרמניה – מדמוקרטיה לנאציזם (1933–1939)

1. האידאולוגיה הנאצית, כולל האנטישמיות המודרנית ומרכזיות השאלה היהודית בה.⁴
2. הגורמים והנסיבות לעליית הנאצים לשלטון.
3. המעבר של גרמניה מדמוקרטיה לנאציזם – דרך בניית המשטר הנאצי בשנים 1933–1939 (סעיף זה כולל גם את המדיניות כלפי היהודים).
4. דרכי ההתמודדות של הנהגת יהודי גרמניה עם המדיניות שנכפתה על היהודים.
5. תגובות בעולם כלפי המדיניות האנטי יהודית ברייך השלישי בשנים (1933-1939) ועידת אוויאן, אניית סנט לואיס...
6. תוקפנות ופיוס בשנות השלושים: מטרות מדיניות החוץ של גרמניה הנאצית והצעדים שנקטה גרמניה משנת 1933 ועד פרוץ מלחמת העולם השנייה למימוש המטרות. מדיניות הפיוס של אנגליה וצרפת — ביטוייה והסבר מדוע נקטו בריטניה וצרפת במדיניות זו.
ההקצנה במדיניות החוץ והתהליך שהביא לתחילת מלחמת העולם השנייה: סיפוח אוסטריה, הסכם מינכן, הסכם ריבנטרופ-מולוטוב

פרק ג': מלחמת העולם השנייה – מהלכים והסדר החדש

1. המהלכים הצבאיים העיקריים בחזיתות השונות עד קיץ 1941 והסברים להצלחת הצבא הגרמני בשנתיים הראשונות למלחמה.
2. רעיון 'הסדר החדש' והצעדים שנקטו הנאצים בתקופת המלחמה (1939 – 1945) כדי לקדם את מימושו.
3. מדיניות הנאצית כלפי היהודים **בפולין**:
א. איגרת הבזק של היידריך.
ב. המדיניות כלפי היהודים עד העברתם לגטאות.
ג. הגטאות – מטרות (מטרות מוצהרות והסברים להקמתם), אופן ניהולם, והפיקוח עליהם.
ד. החיים בגטו: תנאי החיים, דרכי ההתמודדות של היהודים עם המציאות הקשה בו, 'קידוש החיים' וביטוייו בחיי היום-יום, היודנראט: תפקידיהם, פעילותם וקשייהם. תנועות הנוער: מאפייני פעילותן.

⁴ נושא האידאולוגיה הנאצית הוא נושא חובה בכל אחד מהפרקים ויכול להופיע בכל אחת מן השאלות בתקופה השנייה.

פרק ד': התרחבות המלחמה העולמית ו'הפתרון הסופי'

1. המלחמה העולמית ו'הפתרון הסופי' – יוני 1941–1945

א. הרחבת המלחמה לחזיתות נוספות: הפלישה לברית-המועצות והצטרפות ארצות-הברית למלחמה.

ב. הקשר בין תחילת ההרג ההמוני של היהודים למלחמה בברית-המועצות.

ג. השלבים בביצוע 'הפתרון הסופי'.

ד. ועידת ואנזה - מטרת כינוסה, משתתפי הוועידה, נושאים שהועלו בה וחשיבות הוועידה.

ה. יחס האוכלוסייה ליהודים בארצות הכיבוש והגורמים לכך ('העומדים מהצד', משתפי הפעולה, מסייעים ליהודים ובהם 'חסידי אומות העולם').

ו. דפוסי ניסיונות הצלה — דנמרק, בולגריה, הונגריה — 'סחורה תמורת דם'.

ז. פעולות עזרה וניסיונות הצלה של היישוב היהודי בארץ-ישראל למען יהודי אירופה.

ח. עמדת ארצות-הברית ובריטניה וארגונים בינלאומיים ('הצלב האדום', הכנסייה) בשאלת מתן עזרה ליהודים.

ט. דרכי הלחימה של היהודים בזמן 'הפתרון הסופי' (בכל אחת מדרכי הלחימה יש להתייחס לזהות המצטרפים, למטרות, ללבטים, לקשיים ולמאפייני הלחימה):

1. המרד בגטאות וייחודו של המרד בגטו ורשה.

2. לוחמים יהודיים בצבאות בעלות הברית ובארגוני מחתרת – צבאות/ארגוני מחתרת אליהם הצטרפו היהודים, סיבות להצטרפותם, קשיים, סיפור של לוחם יהודי.

3. הלחימה של הפרטיזנים היהודיים.

2. המפנה במלחמה, סיומה ושאלת הפליטים והעקורים

א. קרבות המפנה (אל-עלמיין, סטלינגרד, הפלישה לנורמנדי) ומהלכי בעלות הברית שהביאו לתבוסת גרמניה ולהכנעת יפן.

ב. סיום מלחמת העולם השנייה והמניעים להטלת פצצות האטום.

ג. פליטים ועקורים — השיבה לאן?

ד. הקמת האו"ם.

תקופה שלישית: בונים את מדינת ישראל

פרק א': המאבק של היישוב היהודי להקמת המדינה בשנים 1945-1949

1. עמדת בריטניה וארה"ב בשאלת הפליטים העקורים ובשאלת ארץ-ישראל (עמדת בוויין, דוח הריסון, הועדה

האנגלו-אמריקנית)

2. מאבק היישוב בבריטים: סיבות ליציאה למאבק⁵, מאבק בתחום העפלה, פעולות ההתיישבות ומאבק צבאי.

3. שאלת ארץ-ישראל באו"ם: שיקולי הבריטים בהעברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם, העברת שאלת ארץ-ישראל

לאו"ם, הדיון באו"ם, עמדת המעצמות (השפעת 'המלחמה הקרה' על עמדת המעצמות בדיון באו"ם), החלטת

האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 והתגובות לה בקרב היישוב היהודי, הפלסטינים, מדינות ערב.

4. **מלחמת העצמאות**: שלב א': הכוחות הלוחמים, מטרות הצדדים, מוקדי הלחימה והמפנה-תכנית ד'

הכרזה על הקמת המדינה, הוויכוח על מועד ההכרזה, הקמת צה"ל (שבועת החייל) ופירוק המחותרות ומטה

הפלמ"ח.

מלחמת העצמאות- שלב ב': פלישת מדינות ערב, קרבות עשרת הימים והמבצעים האחרונים בצפון ובדרום,

הסכמי שביתת הנשק והיווצרות בעיית הפליטים הפלסטינים.

פרק ב': מדינת ישראל במזרח התיכון

1. השפעות תהליך הדה-קולוניזציה והמלחמה הקרה על הקמתן של מדינות עצמאיות ריבוניות

באגן הים התיכון.

2. גורמי אחדות ופירוד בעולם הערבי במזרח התיכון.

3. מדיניות הפנים ומדיניות החוץ של מצרים בימי נאצר.

4. השפעות של תוצאות מלחמת העצמאות והקמת מדינת ישראל ושל תהליך ההקמה של מדינות

עצמאיות ריבוניות בארצות אגן הים התיכון על גורל היהודים

בארצות אלה (הסבר התהליך

הכללי ודוגמאות ממדינות שונות).

5. הבעיות הלא-פתורות בעקבות מלחמת העצמאות, שאלת הביטחון

השוטף והביטחון

הבסיסי. מלחמת סיני: גורמים, מעורבות המעצמות, תוצאות

והשפעות.

פרק ג': עלייה, קליטה ועיצוב החברה והתרבות במדינת ישראל

בעשור הראשון

1. העלייה והקליטה בשנות החמישים והשישים:

⁵ **שימו לב:** החל מבגרות חורף תשפ"ה לא תתקבל הטענה לפיה העברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם נבעה עקב ירידת חשיבותה של תעלת סואץ לאחר עזיבת הבריטים את הודו. (כמו כן לא תתקבלנה תשובות שנוגעות לפנייה לאו"ם להארכת המנדט)

א. ארצות המוצא של העולים, גורמי העלייה, ממדי העלייה ומאפייניה: עליית הצלה, עלייה מבוקרת, עלייה חשאית.

ב. תהליך קליטת העולים – הקשיים של העולים ושל המדינה, ניסיונות התמודדות והגורמים שהשפיעו על דרכי הקליטה, אירועי ואדי סאליב – יולי 1959, משמעותם והשפעתם. תרומת העולים לבניין המדינה.

תקופה רביעית: מדינת ישראל במזרח התיכון- סוגיות נבחרות

פרק א': מלחמות ישראל

יש ללמד אחת מהמלחמות הבאות:

1. **מלחמת ששת הימים:** סיבות, נסיבות, תוצאות והשפעת המלחמה על ישראל (בתחומים שונים), על הפלסטינים ועל מדינות ערב. השפעת מעורבות המעצמות על תהליכים שהובילו למלחמה, מהלכה ועל תוצאותיה.
2. **מלחמת יום הכיפורים:** סיבות, נסיבות, תוצאות והשפעת המלחמה על מדינת ישראל ועל מדינות ערב (בתחומים שונים), השפעת מעורבות המעצמות על תהליכים שהובילו למלחמה, על מהלכה ועל תוצאותיה.
3. הסכמי השלום בין מדינת ישראל לבין מצרים וירדן, (גורמים מסייעים, עיקרי ההסכמים ומשמעותם).

פרק ב': עיצוב זיכרון השואה

שנות החמישים: יחס החברה הישראלית לניצולים, משפט קסטנר, הסכם השילומים, וחקיקה. **התמורות בעיצוב זיכרון השואה:** השפעת משפט אייכמן, תמורות ביחס לניצולים, תמורות בהתייחסות למושג גבורה ולזיכרון הפרטי, השפעה של מלחמות ישראל ופיגועי טרור על עיצוב זיכרון השואה.

פרק ג': גלי העלייה למדינת ישראל בשלושים השנים האחרונות של המאה ה-20:

ארצות המוצא, הסיבות לעלייה, דרכי ארגון העלייה, תהליכי הקליטה, קשיי העולים ותרומתם. המעבר 'מכור היתוך לחברה רב-תרבותית', הגורמים למעבר וביטוייו השונים בתהליך הקליטה, בחברה ובתרבות.

4. ישראל ויהדות התפוצות: קשרים ויחסי גומלין, מקומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ריבונית בחיי היהודים בתפוצות.

מבנה הבחינה⁶ לעולים חדשים (החל מחורף תשפ"ה)

בבחינה 70% ארבעה חלקים. הנבחנים יענו על שלוש שאלות. בכל שאלה יהיו בדרך-כלל שני סעיפים שאלה אחת **חובה** – בפרק **נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה** (34 נקודות) ו**שתי** שאלות נוספות מן הפרקים האחרים 1, 3, 4. (2X33).
בבחינה ישולבו בחלק מן השאלות קטעי מקור – אין חובת מענה על שאלה עם קטעי מקור.

התקופה הראשונה: הלאומיות בישראל ובעמים – ראשית הדרך עד 1920

⁶ בחינת 70%

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין שלוש: שאלה ראשונה תהיה מפרק א', שאלה שנייה – מפרק ב' ושלישית – מפרק ג'.

התקופה השנייה: נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה - חובה

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין ארבע: שאלה אחת תהיה מפרק ב'⁷ ושלוש שאלות מפרקים ג'-ד'

התקופה השלישית: מיישוב למדינה- בונים מדינת ישראל במזרח התיכון

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין שלוש: שתי שאלות מפרק א' ושאלה אחת מפרק ג'.

התקופה הרביעית: סוגיות נבחרות במדינת ישראל

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין שלוש/ארבע: שאלה/ שאלות מפרק א', אחת מפרק ב' ואחת מפרק ג'

שאלון מותאם לעולים חדשים: (לא רלוונטי למועדי קורונה)

33 נקודות

א. שאלה אחת מהתקופה הראשונה

ב. שאלה אחת מהתקופה השנייה. (נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה) 33 נקודות

ג. שאלה אחת מתקופה שלישית או רביעית (בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון) 34 נקודות

מתווה גמיש⁸ – (החל מקיץ תשפ"ה) הבחינה מהווה 35%

התלמיד יענה על שאלה אחת בכל פרק 2X50

בחינה חיצונית – אשכול 1 (לאומיות ושואה) – 022-214

בחינה חיצונית - אשכול 2 (שואה ומאבק) - 022-224

בחינה חיצונית - אשכול 3 (שואה וסוגיות) - 022-234

פרק ה-30%, למידה משמעותית לעולים חדשים: 22283

לתלמידים העולים תתקיימנה שלוש אפשרויות של הערכה חלופית.

אפשרות א'⁹: נושאים נבחרים באירופה, ארה"ב וביישוב בין שתי מלחמות העולם.

אפשרות ב': נושאים נבחרים בעת העתיקה-בית שני אן בימי הביניים **בהלימה** ותוך התאמה לעולים חדשים.

אפשרות ג': חקר קהילות – "דע/י מאיפה באת" – שלוש מטלות - למתעניינים בפרויקט יש לפנות במייל ¹⁰.

אפשרות א': בין שתי מלחמות העולם (אירופה, ארה"ב והמזרח התיכון)

והיישוב היהודי בארץ-ישראל בימי מלחמת העולם השנייה

פרק א': אירופה ארה"ב וארצות אגן הים התיכון בין שתי מלחמות עולם

⁷ למעט נושא האידאולוגיה הנאצית שיכול להופיע בכל אחת מן השאלות בתקופה השנייה

⁸ ראה פירוט בעמוד הראשון.

⁹ נושאים אלה מופיעים בספר ההיסטוריה החדש לעולים, חלק א', הוצאת שזר- מהדורה דיגיטלית

https://meyda.education.gov.il/files/katalog_hinuchi/books/People%20Change%20Life.pdf

¹⁰ מטלת חקר ראשונה בחקר קהילות מתורגמת לארבע שפות (עברית, רוסית, צרפתית ואנגלית), מטלה שנייה קיימת רק בעברית וברוסית. לפרטים לפנות למרים עופר 054-4790910, ofermimi@gmail.com

1. 14 הנקודות של וילסון' וחווה ורסאי.
2. השינויים העיקריים שחלו במפה המדינית של אירופה ושל המזרח התיכון (כולל שיטת המנדטים).
3. ארה"ב בשנות ה-20 .

א. שנות ה-20 שנות שגשוג, פריחה, שפע ושמרנות
ב. המשבר הכלכלי הגדול- גורמי המשבר, ביטויי המשבר וניסיונות הממשל הפדראלי להתמודד עם המשבר עד 1932
ג. מדיניותו של פ' ד' רוזוולט: "המערך החדש"- עקרונות, דרכי מימוש, תוצאות והשפעות

פרק ב': בניין הבית הלאומי היהודי בארץ-ישראל בין שתי מלחמות העולם

1. כתב המנדט ותרומת השלטון הבריטי לפיתוחה של הארץ.
 2. דרך בניין הבית הלאומי בשנות העשרים והשלושים: הסיבות לעלייה, מאפייני העולים וההישגים בתחומים האלה: התיישבות חקלאית ועירונית, מסגרות חברתיות, כלכליות ופוליטיות וכינון המוסדות הלאומיים.
- ### פרק ג': יהודים, ערבים ובריטים בשנות השלושים והיישוב היהודי בארץ-ישראל בימי מלחמת העולם השנייה
1. התגברות המתח בין שני הלאומים בארץ-ישראל והשפעותיו. היערכות היישוב היהודי בתחום הביטחון.
 2. השינויים במדיניות בריטניה בארץ-ישראל מתמיכה בתכנית החלוקה ועד ליישום מדיניות הספר הלבן השלישי.
 3. היערכות היישוב והתנועה הציונית לחיזוק הבית הלאומי לקראת מדינה בימי מלחמת העולם השנייה.

לתלמידים אקסטרניים/ נבחני משנה בעלי זכויות עולים סמל שאלון¹¹: 022252

תתקיים בחינה בת ארבע שאלות בנושא: אירופה, ארה"ב והיישוב בין שתי מלחמות העולם והיישוב היהודי בארץ-ישראל בימי המלחמה התלמיד יידרש לענות על 2 מבין 4 שאלות. (כל שאלה, 50 נק')

¹¹ שאלון זה אינו מתורגם והוא ניתן בעברית בלבד.